

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-4-251 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 07-14/119-38
Karar Tarihi : 15.2.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER : Metin HASSU, Sezin ELÇİN CENGİZ, Sinan BOZKUŞ

C. ŞİKAYET EDEN : - Muhsine DURULMAZ
Kral Sk. Yıldırım İşhanı No:17 Fethiye/Muğla

20

- Yasemin URAN
Denizyolu Sk. Güven1 Apt. No:1/1 Fethiye/Muğla

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILANLAR : Fethiye'de faaliyet gösteren elektrik, makine ve harita mühendisleri

E. DOSYA KONUSU : Fethiye'de faaliyet gösteren elektrik, makine ve harita mühendislerinin havuz sistemi oluşturarak fiyat anlaşmasında buldukları ve elektrik mühendislerinin puan uygulaması yaparak rekabeti engelledikleri iddiası.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Muhsine DURULMAZ'a ait şikayet dilekçesinde özetle, Fethiye'de faaliyet gösteren elektrik, harita ve makine mühendislerinin üye oldukları Oda Temsilciliği bünyesinde havuz sistemi oluşturdukları; elektrik mühendislerinin Teknik Uygulama Sorumluluğu (TUS) üstlenirken puan uygulamasına gittikleri ve bu suretle rekabeti engelledikleri iddialarına yer verilmiştir. Yasemin URAN tarafından gönderilen diğer bir şikayet dilekçesinde ise, Fethiye'de faaliyet gösteren elektrik mühendislerinin EMO Fethiye Temsilciliği bünyesinde havuz sistemi oluşturdukları belirtilerek Fethiye dışından gelen mühendislerin proje onaylarının geciktirildiği ve bu mühendislerin faaliyetlerini engellemek amacıyla tehdit edildikleri iddia edilmektedir.

40

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 6.12.2006 tarih, 7315 sayı ve 5.12.2006 tarih, 8286 sayı ile giren başvurular üzerine hazırlanan 14.12.2006 tarih, 2006-4-251/İİ-06-MH sayılı İlk İnceleme Raporu, 20.12.2006 tarih, 06-92 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı "Rekabetin Korunması

07-14/119-38

50 Hakkında Kanun”un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 06-92/1166-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 7.2.2007 tarih, 2006-4-251/ÖA-07-MH sayılı Önaraştırma Raporu 9.2.2007 tarih, REK.0.08.00.00-110/46 sayılı Başkanlık önergesi ile 07-14 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

60 - Fethiye ilçesinde faaliyet gösteren elektrik, makine ve harita mühendislerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiasını destekler nitelikte yeterli kanıt bulunmadığından bu teşebbüsler hakkında aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı,

- Elektrik Mühendisleri Odası TUS Uygulama Yönetmeliği uyarınca elektrik mühendislerine verilen TUS puanı uygulamasının elektrik mühendisleri arasındaki rekabeti yasal sınırlardan daha fazla kısıtladığı anlaşıldığından anılan Yönetmeliğin 5.2. maddesinin değiştirilmesi yönünde Elektrik Mühendisleri Odasına (EMO) görüş yazılmasının yerinde olacağı

ifadelerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

70 I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Yapılan şikâyetin elektrik, harita ve makine mühendisleri odalarının uygulamalarına yönelik olması sebebiyle, ilgili ürün pazarları “elektrik mühendisliği hizmetleri”, “makine mühendisliği hizmetleri” ve “harita mühendisliği hizmetleri” olarak belirlenmiştir.

I.1.1. İlgili Coğrafi Pazar

80 Mühendisler, proje çizimi ve fenni mesuliyet (teknik uygulama sorumluluğu) olmak üzere başlıca iki alanda hizmet vermektedirler.

Proje hizmetleri sunabilmek için herhangi bir coğrafi alan kısıtlaması olmayıp, farklı illerde bulunan mühendis ve mimarlar Türkiye'nin her yerinde proje hizmetleri sunabilmektedirler. Bu doğrultuda proje hizmetleri için ilgili coğrafi pazar “Türkiye Cumhuriyeti sınırları” olarak tespit edilmiştir.

TUS hizmetleri için Bayındırlık Bakanlığı tarafından yayımlanan 3030 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği uyarınca belli sınırlar getirilmektedir. Bu yönetmeliğin 58. maddesine göre TUS hizmeti verecek mühendis veya mimarın inşaat alanı ile aynı il içinde ikamet etmesi esastır. İl dışında ikamet eden mühendis ve mimarlar ise işyerlerinin inşaat alanından en

90 fazla 200 km uzaklıkta olması koşulu ve ilgili idarenin izni ile TUS hizmeti verebilmektedirler. Bu doğrultuda TUS hizmetleri için ilgili coğrafi pazar “Muğla ili ve Fethiye’ye 200 km ye kadar uzaklıkta olan yerleşim birimleri” olarak tespit edilmiştir

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.2.1. Yapılan Görüşmeler

Dosya mevcudu bilgilere göre, raportörlerin taraflar ve müşterilerle yaptıkları görüşmelerde aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır:

100

I.2.1.1. Şikayetçi ve Müşteriler ile Yapılan Görüşmeler

a) Mimar Yasemin URAN ile yapılan görüşmede anılan şahıs, elektrik mühendislerinin havuz uygulamasını Şubat 2006’da başlattıklarını, proje ücretlerinin peşin olarak alınıp bu havuz hesabına yatırıldığını, daha sonra her mühendise bu hesaptan dağıtım yapıldığını, alınan ücretlerin EMO asgari ücret tarifesinde belirtilen tutarlar üzerinden hesaplandığını, Fethiye dışından gelen elektrik mühendislerinin projelerinin havuza üye olmadıkları için geç onaylandığını, birlikte çalıştıkları mühendislerin projelerinin ancak havuza üye olduktan ve ücret yatırıldıktan sonra onaylandığını, Göcek’te ikamet eden ve Fethiye temsilciliğine bağlı olarak faaliyet gösteren Onur ÖNEY’in bir projesinin 27.11.2006 tarihinde temsilcilik tarafından havuza üye olmadığı gerekçesiyle 4 onay günü geçmesine rağmen onaylanmadığını, ancak 8.12.2006 tarihinde üye olduktan sonra onaylandığını belirtmiştir.

110

Şikayetçi ayrıca, temsilciliğin puan uygulaması başlatarak elektrik mühendislerinin proje denetim (TUS) miktarlarını kısıtladığını, aylık 10.000 puana ulaşan üyenin yeni TUS almasının engellendiğini, daha önce birlikte çalıştıkları elektrik mühendisleri Hasan AKMAZOĞLU ve Gündüz PİRİNÇÇIOĞLU’nun projelerinin 10.000 puan sınırını geçtikleri için onaylanmayıp, bazı projelerin Gürkan SULAR’a imzalatılarak, bazılarının ise sonraki aylarda puan sınırının altına düştüklerinde onaylandığını ifade ederek, Temsilciliğin yaptığı uygulamanın yasal sınırlama olan 120.000 m² lik TUS sınırı olmayıp, temsilciliğin kendi uygulaması olduğunu söylemiştir.

120

Şikayetçi bunların yanısıra, temsilciliğin uygulamasının herkese eşit şekilde olmadığını, mimarlardan asgari ücret tarifesi üzerinden ücret istenildiği halde bazı mal sahiplerinden veya müteahhitlerden daha düşük miktarda ücretler istendiğini, öte yandan, makine ve harita mühendislerinin havuz sistemi uygulaması hakkında herhangi bir şikayetin bulunmadığını, asgari ücret tarifelerini uygulama konusunda birliktelikleri olmakla birlikte, elektrik mühendisleri gibi ayrımcı uygulamalar yapmadıklarını ifade etmiştir.

130

b) Mimar Mehmet GÜRHAN ile yapılan görüşmede, anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

- Fethiye'de faaliyet gösteren elektrik, makine ve harita mühendisleri havuz uygulaması gerçekleştirmektedirler. Yaklaşık 1 yıldır bu uygulama devam etmekte ve tüm proje-TUS ücreti daha işin başında peşin olarak tahsil edilmektedir. Proje tamamlanıp ilgili Odaya onay için gittiğinde TUS hizmeti tamamlanmadan ücret tahsil edildiği için bir haksızlık yaratılmaktadır.

140 - Puan uygulaması ile ilgili şu ana kadar çok fazla bir problemle karşılaşmadım. Mühendislerin sırayla iş alma gibi bir uygulamaya gittiklerini de düşünmüyorum çünkü Fethiye'de faaliyet gösteren herhangi bir mühendisle iş yapabilmekteyim. Ancak elektrik, makine ve harita mühendisleri oda temsilcileri, proje ve TUS ücretleri temsilcilik bünyesinde oluşturulan havuza yatırılmadan projeleri onaylamadıkları için gecikmeler yaşanmaktadır.

150 c) Mimarlar Odası Fethiye Temsilciliği Sekreter Üyesi Bülent GÜNDEN konuya ilişkin olarak, üyelerinin elektrik, harita ve makine mühendislerinin faaliyetleri hakkında şikayetlerinin, mühendislerin yaklaşık 1 yıldır kendi aralarında bir havuz sistemi oluşturarak proje bedellerini daha işin başında asgari ücret tarifesi bedeli üzerinden peşin olarak almalarından kaynaklandığını, havuz uygulamasından önce asgari ücret tutarı üzerinden %40-50 oranında indirim yapıldığını ve
160 ücretlerin peşin tahsil edilmediğini, şikayetlerinin asgari ücret tarifesinde belirlenen tutarların alınması olmayıp, ücretlerin peşin ödeme olduğunu, müşteri ile direkt olarak muhatap olan mimarın müşteriden ücretini peşin olarak tahsil edememesine rağmen mühendislere ücretlerini peşin vermesinin gerektiğini, aksi takdirde projenin temsilcilikler tarafından onaylanmayıp bekletildiğini, söz konusu havuz uygulamasının her temsilciliğin kendi bünyesinde oluşturulduğunu, odanın projeler için vize yetkisinin asgari ücret bedellerinin peşin tahsili için bir araç olarak kullanıldığını, müşterilerin parayı direkt olarak havuza yatırmadığını, havuza üye mühendis tarafından proje bedeli bizden peşin olarak alındıktan sonra ilgili havuza yatırıldığından sistemin işleyişi hakkında yeterli bilgilerinin
170 olmadığını ifade etmiştir.

Söz konusu şahsa göre, Fethiye dışından gelen elektrik mühendislerinin projeleri havuza üye olmadıkları gerekçesi ile geç onaylanmaktadır. Bu konuda bildikleri tek örnek elektrik mühendisi İsrail GÜLER'in projesinin havuza üye olmadığı için geç onaylanmasıdır. Elektrik Mühendisleri Odası Fethiye Temsilciliği çevre ilçelerden gelen mühendislere zorluk çıkarmaktadır. Harita ve Makine Mühendisleri Temsilciliklerinde bu yönde bir uygulama mevcut değildir. Öte yandan, puan uygulaması ilgili yasalarla belirlenen sınırların daha altında olacak şekilde Elektrik Mühendisleri Odası Denizli Şubesi tarafından uygulanmaktadır. Diğer mühendislik odalarında bu tür bir uygulama yoktur.

170 I.2.1.2. Elektrik Mühendisleri ile Yapılan Görüşmeler

a) Elektrik Mühendisi İsrail GÜLER ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

- Yaklaşık 5 yıldır puan uygulaması devam etmektedir. Bu puan yasal sınır olan 120.000 m2 lik sınırın altında gerçekleşmekte ve şubenin kendi insiyatifine göre belirlenmektedir. Bazı ilçelerde 12.000 puan bazı ilçelerde 7.000 puanı dolduran

07-14/119-38

180 mühendis yeni iş alamamaktadır. Bu puan uygulaması yüzünden müşteri kaybediyoruz. Ben Marmaris temsilciliğine bağlı olarak faaliyet gösterdiğim için Fethiye’de iş aldığımda projelerim geciktirilmektedir. Marmaris temsilciliğinin oluşturduğu havuz asgari ücretin uygulanmasına yönelik bir sistemdir. Ancak bu havuz pazar paylaşmak için yapılmamıştır. Her mühendisin üstlendiği proje miktarları birbirinden farklıdır.

b) Elektrik Mühendisi Hasan AKMAZOĞLU ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

190 - Havuz uygulaması 2006 yılı Şubat ayından itibaren devam etmektedir. Havuza yatan para temsilcilik bünyesinde oluşturulan birim tarafından tahsil edilmekte ve daha sonra bir banka kasasında saklanmaktadır. Tüm para havuza yatırıldıktan sonra % 61’i takip eden ay içinde mühendise iade edilmekte, % 15’lik kısmı 6 aylık dönemler halinde iade edilmekte, % 20’lik kısmı ise eşit olarak paylaştırılmaktadır.

- Puan uygulaması yaklaşık 5 yıldır devam etmektedir. Buna göre 10.000 puana ulaşan mühendis yeni TUS üstlenememekte, ancak puanı düştükten sonra yeni TUS üstlenebilmektedir. Burada bahsi geçen 10.000 puan yaklaşık olarak 30.000 m2 ye denk gelmektedir. İmar Kanununa göre elektrik mühendislerinin 120.000 m2 TUS üstlenme hakları vardır. Ancak Odanın uyguladığı sistem bunun çok altında kalmakta ve rekabeti engellemektedir.

c) Elektrik Mühendisi Ahmet GÜNDÜZ ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

200 - Sosyal Dayanışma Fonunu kurmadaki esas amaç asgari ücret tarifesinde yer alan tutarları tahsil etme çabasıdır. Ancak sırayla iş alma ve pazar paylaşımı gibi bir durum söz konusu değildir.

- Bir mühendisin denetim kapasitesinin sınırlı olması dolayısı ile puan uygulamasına gidildiğini düşünüyorum. Fethiye’de yaklaşık 10.000 puan sınırını dolduran elektrik mühendisi yeni iş alamamakta ve puanının azalmasını beklemektedir. 100 m2 yaklaşık olarak 65 puana denk gelmektedir.

d) EMO Fethiye Temsilcisi Veli ÖNVER ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

210 - EMO Fethiye Temsilciliği yürürlükteki kanun ve yönetmelikler çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Üyeler arasında kurulan Dayanışma Fonunun EMO Fethiye Temsilciliği ile bir bağlantısı yoktur tamamen üyelerin gönüllülük esasına dayanarak kurduğu bir görüş alış verişidir. Fonun iç işleyişi konusunda Temsilcilik olarak bir müdahalemiz ve bilgimiz yoktur.

- Temsilciliğimiz proje denetiminde Odanın belirlediği kriterlere göre denetim yapmaktadır. İddia edildiği gibi başka kriterler bulunmamaktadır. Odanın yönetmeliklerine bağlı olarak Asgari Ücret Tarifesi kapsamında fatura denetimi yapılmaktadır. Gerek kendi üyelerimiz gerekse de çevre ilçelerden gelen mühendislerin projeleri söz konusu kriterlere uygunsa onaylanmaktadır. Odamıza karşı yükümlülüklerini eksik olarak yerine getiren üyelerin projeleri de bu eksikliklerin giderilmesi için bekletilmektedir.

220

- TUS Uygulama Esasları Yönetmeliği 5.2. maddesi uyarınca puan uygulaması yapılamaktadır. Böyle bir puan sınırlaması yoktur. Puan uygulamasına ilişkin daha ayrıntılı bir bilgi notunu (bir elektrik mühendisi olarak) tarafınıza ileticeğim.

e) EMO Denizli Şube Başkanı Cengiz SÜZÜK ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

230

- Üyelerimiz Maliye'ye ödedikleri vergileri ve Odamıza yatırdıkları onay ücretlerini EMO Asgari Ücret Tarifesine göre ödedikleri için müşterilerden aldıkları proje ve TUS bedellerini bu tarifeye yaklaştırmaya çalışmaktadırlar. Daha önce Asgari Ücret Tarifesinin % 50 altında iş yapan üyelerimiz bu sayede asgari ücrete yakınlaşmaya başlamışlardır. Bildiğimiz kadarıyla Muğla ili ve ilçelerinde bu tür uygulamalar vardır. Ancak Fona üye olmayan elektrik mühendislerinin projelerinin onaylanmadığı şeklindeki iddialar asılsızdır

- Puan uygulaması ise EMO TUS Uygulama Yönetmeliği çerçevesinde Şubemiz tarafından uygulanmaktadır. Genel bir rakam vermek gerekirse şu an uygulanan puan sisteminde TUS puanı 45.000-60.000 m2 arasında dolmaktadır.

1.2.1.3. Makine Mühendisleri ile Yapılan Görüşmeler

a) MMO Denizli Şube Yönetim Kurulu Sekreteri Fatih YAŞA ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

240

- Şubemiz, üyelerimize pazar paylaşımına yol açan havuz uygulamalarının Rekabet Kanununa aykırı olduğunu bildirmekte ve uyarmaktadır. Şubemizin bu tür oluşumlarda herhangi bir müdahalesi veya teşviki yoktur. Fethiye'deki üyelerimizin havuz uygulamasına gittiklerini yaklaşık 1 yıl önce işittik. Sistemin işleyişi hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur ancak pazar veya müşteri paylaşımı olduğunu sanmıyorum. Üyelerimizin havuz benzeri uygulama yapma nedenleri asgari ücreti tahsil etme çabası olarak değerlendirilmelidir. Çünkü üyelerimiz almaları gereken ücretleri tahsil edememesine rağmen vergi ve mesleki denetim bedellerini asgari ücret üzerinden ödedikleri için zor durumda kalmaktadırlar.

250

- Makine Mühendisleri Odası TUS hizmetleri için herhangi bir puan uygulaması yapmamaktadır. Bu konudaki tek sınırlama 3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği'nde yer alan 60.000 m2 lik sınırdır. Bunun dışında Oda bünyesinde başka bir uygulama mevcut değildir.

b) MMO Fethiye Temsilcisi Enver DEMİRCİ ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

- Yaklaşık 1 yıl önce makine mühendisleri olarak bir araya gelerek asgari ücretin altında iş yapmamak için fikir birliğine vardık. Çünkü makine mühendisleri, ödedikleri vergi ve oda vize ücretlerini asgari ücret tarifesi üzerinden ödediği için üyelerimiz bu tutarları tahsil edemediği zaman zor durumda kalmaktadır.

260

- Fethiye'de faaliyet gösteren makine mühendislerinin herhangi bir müşteri veya pazar paylaşımı mevcut değildir. Fethiye dışından gelen makine mühendislerine zorluk çıkarıldığı gibi iddialar doğru değildir. Faturası tam olan ve mesleki denetim kurallarına uygun olan projeler onaylanmaktadır.

c) Makine Mühendisi Hilmi Hakan GÖÇER ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

270 - Fethiye'de faaliyet gösteren makine mühendisleri olarak yaklaşık 1 yıl önce asgari ücretin altında iş alınmaması için görüş alışverişinde bulunduk. Daha önce %30-40 lara varan kırımlar yapılmakta idi. Ancak ödenen vergi ve oda mesleki denetim ücretleri bu tutarlar üzerinden ödendiği için zor durumda kalıyorduk. Fethiye'de faaliyet gösteren makine mühendisleri arasında sırayla iş alma veya müşteri paylaşımı gibi uygulamalar yoktur.

d) Makine mühendisi Kemal ÇEVİK ve Saffet MEMERİZ ile yapılan görüşmelerde de önceki makine mühendislerinin beyanlarıyla benzer hususlara değinilmiştir.

1.2.1.3. Harita ve Kadastro Mühendisleri ile Yapılan Görüşmeler

a) HKMO Fethiye Temsilcisi Ayhan GÜR SOY ile yapılan görüşmede anılan şahıs tarafından aşağıdaki hususlara değinilmiştir:

280 - Bahsedilen havuz uygulamaları yaklaşık 1 yıldır devam etmektedir. Ancak bu konuda herhangi bir yazılı anlaşma yoktur. Üyelerin kendi istekleri doğrultusunda ortaya çıkan bu sistem gene onların gönüllü katılımları ile devam etmektedir. Temsilciliğimizin bu konuda herhangi bir müdahalesi olmamıştır. Ancak ben de bir üye olarak bu oluşum içinde yer almaktayım. Bir harita mühendisi inşaat ile ilgili işlerde direkt müşteri ile muhatap olmamakta mimar veya inşaat mühendisi tarafından verilen işleri yapmaktadırlar. Üyelerimiz ücretlerini söz edilen mühendis gruplarından % 50'ye varan kırım yapmalarına rağmen tam olarak tahsil edemediği için ücretlerin peşin yatırılmasını istemektedirler. Havuz uygulaması da sadece inşaat işleri ile ilgili faaliyetlerde söz konusu olmaktadır. Direkt müşteri ile muhatap olunan parselasyon ve harita işlemleri havuz uygulamasının dışındadır. Ayrıca üyelerimiz aldıkları proje ücretleri asgari ücretin altında olsa dahi fatura veya makbuzlarını asgari ücret tutarları üzerinden kesmek zorundadırlar. Bu durumda da ödenen KDV ve gelir vergisi tutarları tahsil edilen tutarların çok üzerinde olmaktadır.

290 - İlçe dışından gelen mühendisler burada iş yapabilmektedirler ancak başka bir ilçeye gitmek çok karlı bir iş olmadığı için Fethiye'ye gelen çok fazla harita mühendisi yoktur.

b) Harita mühendisi A. Serkan CESUR, Mustafa GÖKÇÖL ve Umut KURU ile yapılan görüşmelerde de HKMO Fethiye Temsilcisi Ayhan GÜR SOY'un beyanlarıyla benzer hususlara değinilmiştir.

300 1.2.2. Belgeler

Elektrik, Makine ve Harita Mühendisleri Odası Fethiye Temsilciliklerinden alınan ve SMM'lerin yıllık ne kadar proje ürettiklerini gösteren proje defterleri kopyalarından her mühendisin ürettiği proje ve aldığı ücret miktarlarının birbirinden farklı olduğu tespit edilmiştir.

J. GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK

Şikayet dilekçesinde Fethiye’de faaliyet gösteren elektrik, harita ve makine mühendislerinin aralarında anlaşarak tek fiyat belirledikleri ve havuz oluşturdukları iddia edilmekte ayrıca elektrik mühendislerinin TUS hizmetlerinde puan uygulaması başlatarak rekabeti engelledikleri belirtilmektedir. Söz konusu uygulamalar, 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinin (a) bendinde yasaklanan “*Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi*”, (b) bendinde yasaklanan “*Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının ve unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü*” ve (c) bendinde yasaklanan “*Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi*” hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

J.1. Havuz Uygulamaları

TMMOB tarafından yayımlanan asgari ücret tarifelerinin kaldırılmasına yönelik Rekabet Kurulu kararının yürütmesi Danıştay tarafından 2003/2564 ve 2003/2705 sayılı kararlarla durdurulmuş, esasa ilişkin karar henüz verilmemiştir. TMMOB’a bağlı meslek odaları, halen yürürlükte olan yönetmelikler gereği asgari ücret tarifeleri yayımlamakta ve üyelerinin tarifelerde yer alan tutarlara uymalarını sağlamak için fatura denetimi yapmaktadırlar. SMM’ler, üyesi oldukları Odalara ödemeleri gereken Mesleki Denetim Bedellerini ve KDV Kanunu uyarınca ödemeleri gereken KDV tutarlarını bu miktarlar üzerinden ödemek zorundadırlar. Ayrıca kesilen faturalar Asgari Ücret Tarifelerinde yer alan tutarlar üzerinden kesilmek zorunda olduğu için, SMM’ler gelir vergisi beyanlarını da bu tutarlar üzerinden yapmaktadırlar. Bununla birlikte fiilen daha düşük bir noktada oluşan piyasa fiyatlarından dolayı % 50 lere varan fiyat indirimleri yapıldığı, SMM’ler ve müşteri konumundaki mimarlar tarafından ifade edilmiştir. Bu koşullar altında aldıkları ücretlerin yaklaşık yarısını vergi olarak ödeyen SMM’ler, tahsil ettikleri ücretleri asgari ücret tarifesinde yer alan tutarlara yaklaştırmak için bu tür uygulamalara gitmektedirler.

Fethiye ilçesinde faaliyet gösteren elektrik, harita ve makine mühendislerinin oluşturduğu “sosyal dayanışma fonu” veya “havuz” olarak adlandırılan uygulamaların, gerek şikayetçi ve diğer müşteriler gerekse de hakkında önaraştırma yapılan mühendisler tarafından asgari ücreti tahsil etme aracı olarak tanımlanmıştır. Şikayet edilen asıl husus Mimarlar Odası Fethiye Temsilciliği Sekreter Üyesi Bülent GÜNDEN’in de ifade ettiği gibi asgari ücret tarifesinde belirlenen tutarların alınması değil bu ücretlerin peşin alınmasıdır. Ücretlerin peşin alınması hususu mühendisler tarafından asgari ücreti tahsil etme aracı olarak değerlendirilmekte ve bu yönde uygulanmaktadır. Yapılan görüşmelerde ücretlerin peşin tahsil edilmediği takdirde tam olarak tahsilinin çok zor olduğu ifade edilmiştir. Şube ve temsilcilik yetkilileri ile yapılan görüşmelerde kendilerinin yönetim olarak bu yönde bir zorlama veya tavsiyelerinin olmadığı, üyelerin bağımsız bir şekilde aldıkları kararlar doğrultusunda uygulanmış olabileceği belirtilmiştir. Yapılan yerinde incelemeler sırasında da Şube veya Temsilciliklerin müdahalesine yönelik kanıtlara ulaşılammıştır. EMO Denizli Şube Başkanı,

alınacak ücretlerin peşin veya taksitli olarak tahsil edilmesinin Oda'yı ilgilendirmediğini bunun SMM ile müşterisi arasında gerçekleşen ticari bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Mühendisler arasında oluşturulan havuz sisteminin müşteri veya pazar paylaşımına yol açmadığı, istedikleri mühendisle iş yapabildikleri müşteriler tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca Elektrik, Makine ve Harita Mühendisleri Odası Fethiye Temsilciliklerinden alınan ve SMM'lerin yıllık ne kadar proje ürettiklerini gösteren proje defteri kayıtlarından da anlaşıldığı üzere her mühendisin ürettiği proje ve aldığı ücret miktarı birbirinden farklıdır.

360 Şikayet edilen diğer bir husus da havuza üye olmayan ve ilçe dışından gelen elektrik mühendislerinin projelerinin geç onaylandığı şeklindedir. SMM'ler projelerini onaylanması için Temsilciliklere götürmekte ve gerekli kontroller yapıldıktan sonra projeler onaylanmaktadır. Onay sırasında Temsilcilikler projelerin faturalarının kesilip kesilmediğini ve projenin içeriğinin yürürlükteki mevzuata uygun olup olmadığını denetlemektedirler. Ancak onay için gelen projelerin hangi tarihte geldiğinin tespiti herhangi bir kayıt işlemi olmadığından fiilen mümkün değildir. EMO Denizli Şubesi yetkilileri projelerin kaydının tutulmadığını, ancak isteyen SMM'nin getirdiği projelerin sayısını ve tarihini bir tutanak düzenleterek tespit ettirebileceğini belirtmiştir. Ayrıca bir eksikliği bulunmayan projelerin onaylanmasının zorunlu olduğu ve Temsilciliklerin bu konuda herhangi bir yetkilerinin olmadığı, SMM'lerin keyfi davranan temsilciler hakkında Oda Disiplin Kuruluna başvurulabileceği gibi mahkeme kanalıyla da haklarını arayabilecekleri ifade edilmiştir. EMO Fethiye Temsilciliği yetkilileri de onay için bekleyen projelerin fatura eksikliği nedeniyle beklediğini ifade etmiştir. EMO Genel Merkezinde bilgilerine başvuru EMO Yönetim Kurulu Başkanı Kemal ULUSALER, Hukuk Müşaviri Hayati KÜÇÜK ve Oda Müdürü Cem KÜKEY de temsilcilerin faturası tam olarak kesilen ve mesleki denetimden geçen projeleri onaylamasının zorunlu olduğunu, bu konuda temsilcilere herhangi bir yetki tanınmadığı ifade edilmiştir. Mağdur olduğunu söyleyen üyelerinin, bağlı buldukları Şubeye veya Disiplin Kuruluna şikayetlerini iletebilecekleri, iddiaların doğruluğu halinde ilgili temsilciler hakkında cezai işlem yapılacağı belirtilmiştir. Bunun yanında temsilcilik faaliyetinin idari bir görev olduğu ve üyelerin şikayetlerini idare mahkemelerine de yapabileceği ifade edilmiştir.

J.2. EMO TUS Uygulama Yönetmeliği

Yönetmeliğin "Uygulama Esasları" başlıklı 5.2. maddesi "TUS görevini üstlenecek bütün SMM'lere ilgili EMO birimi tarafından tesbit edilen TUS Puanı verilir. TUS Puanı, yörede üretilen yapı alanı ve yöredeki SMM sayısına göre ilgili EMO birimi tarafından belirlenecek ve TUS Puan takibi, ilgili EMO birimi tarafından denetlenecektir. TUS Puan sınırı dolan SMM, ilgili EMO birimi tarafından uyarılacak ve TUS Puanı'nda düşme olana kadar yeni TUS görevi verilmeyecektir. Ancak TUS görevi üstlenen SMM'nin TUS Puanı düşerse, düşen puan kadar TUS görevi verilecektir." şeklindedir.

Teknik uygulama sorumluluğuna ilişkin (TUS) Bayındırlık Bakanlığı tarafından yayımlanan 3030 sayılı "Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği"nin ilgili maddesi ise şu şekildedir.

Madde 58 – (Değişik madde: 13.7.2000-24108 sayılı R.G. Yön/13.md.)

400 *Fenni mesulün, yapının bulunduğu il sınırları içinde ikamet etmesi esastır. Farklı bir ilde fenni mesuliyet üstlenilebilmesi için ilgili idarenin uygun görmesi ve yapı yeri ile fenni mesulün işyeri arasındaki mesafenin en fazla 200 km olması gerekir. Fenni mesullerden, mimar veya inşaat mühendisi 30.000 m²'den, makine mühendisi 60.000 m²'den, elektrik mühendisi 120.000 m²'den fazla inşaatın, fenni mesuliyetini üstlenemez. Üzerinde başka bir fenni mesuliyet bulunmamak koşulu ile bu miktarları aşan tek ruhsata bağlı inşaatlarda bu şart aranmaz.*

410 Yukarıda yer verilen EMO Yönetmeliği, TUS puanının yöredeki mühendis sayısına ve yapı alanına göre ilgili EMO birimi tarafından verileceğini ifade etmektedir. EMO yetkilileri yapılan görüşmede Yönetmelik'te geçen ilgili EMO birimi ifadesinden Şube'lerin kastedildiği ve temsilciliklerin bu konuda herhangi bir yetkilerinin olmadığı ifade edilmiştir. Buna göre her EMO Şubesi, sorumluluğu altında bulunan il ve ilçelerde mühendis sayısına ve yapı alanına göre TUS puanı belirleme yetkisine sahip olacaktır. TUS puanı aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmaktadır:

$$\text{TUS Puanı} = (12 \cdot \text{Bölge Katsayısı} \cdot \text{TUS Bedeli}) / (\text{TUS süresi} \cdot 1.000.000)$$

420 Yerinde incelemeler sırasında elde edilen belgelerde il ve ilçe bazında TUS puanının değiştiği görülmektedir. 7.3.2005 tarihli EMO Muğla Temsilciliği tarafından ilçe temsilciliklerine gönderilen yazıya göre, Muğla il merkezinde 12.000 puan, Milas ilçesinde 11.000 puan, Fethiye'de 11.000 puan, Bodrum ve Marmaris'te ise 9.000 puan TUS sınırı olarak belirlendiği ifade edilmiştir. EMO Denizli Şube yetkilileri ise Fethiye'de şu an uygulanan TUS Puanının 13.000 puan olduğunu ifade etmişlerdir. 13.000 puanın ise 45.000-60.000 m² arasında bir sınıra denk geldiği öğrenilmiştir.

Yukarıda yer alan bilgilere göre EMO TUS Uygulama Yönetmeliği, elektrik mühendislerinin üstlenebilecekleri fenni mesuliyet tutarlarını Bayındırlık Bakanlığı tarafından çıkarılan Yönetmelikte belirlenen miktarın yaklaşık yarısına kadar düşürmektedir. TUS puanı dolan bir mühendis yeni iş alamamakta ve puanının düşmesini beklemektedir.

430 Yukarıda da bahsedildiği üzere Bayındırlık Bakanlığı'nın 120.000 m² olarak belirlemiş olduğu TUS alanı sınırlaması mevcutken, EMO Şubeleri tarafından EMO TUS Uygulama Yönetmeliği'nin 5.2. maddesi yanlış yorumlanarak, kendileri tarafından daha az m² ye karşılık gelen TUS alanı sınırlaması belirlenmektedir. Dolayısıyla, ilgili EMO Yönetmeliğinin 5.2. maddesinin, birer teşebbüs niteliğindeki elektrik mühendislerinin arz mükhtarlarını olması gerekenden daha fazla kısıtlamasına yol açtığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle anılan yönetmeliğin ilgili maddesinin 4054 sayılı Kanun'a aykırılık oluşturmayacak şekilde uygulanması ilgili pazardaki rekabetin tesisi bakımından önem taşımaktadır.

07-14/119-38

440 Yukarıda yer verilen bilgi ve belgeler doğrultusunda önaraştırma açılmasına dayanak oluşturan şikayetlerde yer alan iddiaların gerçeği yansıtmadığı ve 4054 sayılı Kanun kapsamında soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

1. Fethiye ilçesinde faaliyet gösteren elektrik, makine ve harita mühendislerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiasını destekler nitelikte yeterli kanıt bulunmadığından bu teşebbüsler hakkında aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına,

450 2. Elektrik Mühendisleri Odası TUS Uygulama Yönetmeliği uyarınca elektrik mühendislerine verilen TUS puanı uygulamasının elektrik mühendisleri arasındaki rekabeti yasal sınırlardan daha fazla kısıtladığı anlaşıldığından 4054 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (g) bendi uyarınca anılan Yönetmeliğin 5.2. maddesinin değiştirilmesi yönünde Rekabet Kurulu görüşünün Elektrik Mühendisleri Odası (EMO)'na gönderilmesi hususunda Başkanlığa yetki verilmesine

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.